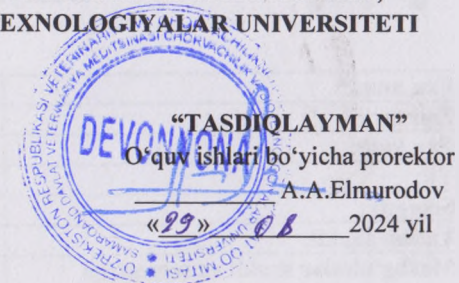

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI**

BIOGEOGRAFIYA

FANI BO'YICHA

SILLABUSI

(Sirtqi ta'lim 1-bosqich talabalari uchun)

Bilim sohasi:	700000 – Muhandislik, ishlov berish va qurilish sohasi
Ta'lim sohasi:	710000 – Muhandislik ishi
Ta'lim yo'nalishi:	60520200-Ekologiya va atrof-muhit muhofazasi

Modul / FAN SILLABUSI
Sirtqi bo'lim
60520200-Ekologiya va atrof-muhit muhofazasi
ta'lim yo'nalishi

Fan nomi:	<i>Biogeografiya</i>
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	BIG1106
Yil:	1
Semestr:	1
Ta'lim shakli:	Sirtqi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	180
Ma'ruza	10
Amaliy mashg'ulotlar	18
Laboratoriya mashg'ulotlari	—
Seminar	—
Mustaqil ta'lim	152
Kredit miqdori:	6
Baholash shakli:	Imtixon
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)	
FM1	<p>“Biogeografiya” fanini maqsadi - bir tomondan organizmlarning geografik qobiq va uning turli hududiy birliklaridagi biologik hamda ekologik rolini ochib berish bo'lsa, ikkinchidan, yerning umumgeografik qonuniyatlari asosida organizmlarning tarqalishi va yashash xususiyatlarini tushuntirib berishdir.</p> <p>Fanni vazifasi - Biogeografiya organizmlar va ular jamoalarining yer yuzida geografik tarqalish va taqsimlanish qonuniyatlarini o'rganish, fanning strategik maqsadi aholida ekologik dunyoqarashni va madaniyatni shakllantirish to'g'risida bilim berishdir.</p>

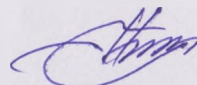
Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1.	Biologiya
2.	Ekologiya
3.	Geografiya

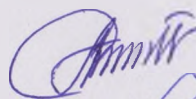
Fan o'qituvchisi haqida ma'lumot

Mualliflar:	X.T.Boymurodov —“Biologiya, ekologiya va dorivor o'simliklar” kafedra b.f.d. professor. M.X.Begmatova – “Biologiya, ekologiya va dorivor o'simliklar” kafedra mudiri, dotsent v.b. b.f.f.d PhD
E-mail:	E.mail.boymurodov1971@mail.ru
Tashkilot:	Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti “Biologiya, ekologiya va dorivor o'simliklar” kafedra
Taqrizchilar:	1.Z.I.Izzatullayev -SamDU- “Ekologiya va hayot faoliyati xavfsizligi” kafedra, b.f.d. professor. 2.Y.Sh.Tashpulatov – Y. Sh. Tashpulatov – Samarqand Agroiinnovatsiyalar va tadqiqotlar instituti dotsenti, b.f.f.d PhD

Mazkur Sillabus universitet o'quv-uslubiy Kengashning 2024 yil 19 fevral dagi 1 sonli yig'ilishi bayoni bilan tasdiqlangan.

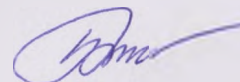
Mazkur Sillabus “Biologiya, ekologiya va dorivor o'simliklar” kafedrasining 2024 yil 08.06 dagi 1 sonli yig'ilishi bayoni bilan ma'qullangan.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i R. Ro'ziqulov

Fakultet dekani A. Nurniyozov

Kafedra mudiri M. Begmatova

Tuzuvchilar M. Begmatova

 X.Boymurodov

Talabaning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini to'liq yoritib olsa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-xuquqiy xujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
- tarixiy jarayonlarni sharhlay bilsa;

b) 4 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushingan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirasida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy xujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.

v) 3 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
 - fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilsa;
 - bayon qilish ravon bo'lmasa;
 - fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
 - fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.
- g) quyidagi hollarda talabaning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baxo bilan baholanishi mumkin:
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayorgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
 - fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
 - fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
 - fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
 - fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
 - fanni bilmasa.

Ta'lim natijalari (TN)	
	Bilimlar jihatidan:
TN1	Kishilar jamiyatini tabiatga qarshi qo'yadigan, kishilar bilan tabiat o'rtasidagi aloqani istisno qiladigan idealistik qarashlarga qarshi o'laroq tabiat bilan inson o'rtasidagi chambarchas bog'liqlikni asoslash va ko'rsatish muhim ahamiyatga molikdir. Tarixga ikki tomondan qarash mumkin, uni tabiat tarixi va insonlar tarixiga bo'lish mumkin. Biroq har ikki tomon chambarchas bog'liqdir. Insoniyat jamiyati mavjud ekan, tabiat tarixi va insonlar tarixi bir-birini o'zaro quvvatlab turishi kabi talabalarga bilim, ko'nikma va malakalarni berish;
TN2	Biogeografiya fanining rivojlanish bosqichlari. O'rganish usullari. Erishilgan yutuqlar. Fan muammolari. Fanni o'rganish bo'yicha ish olib borgan olimlar. Foydalaniladigan zamonaviy usullar, erishilgan yutuqlar. Fan muammolari, yechimlar, olib borilayotgan yangi tadqiqotlarni bilishi kerak;
TN3	Biogeografiya fani va uning qishloq xo'jaligiga oid fanlar o'rtasidagi ahamiyati. Respublika va xorijdagi ekologiya va atrof-muhit muhofazasi xizmatining tarkibi va faoliyati. Tabiiy boyliklarini qayta tiklanishini ta'minlash va atrof muhitni xolatini yaxshilash haqida bilimga ega bo'lislari kerak;
TN4	Biogeografiya fanining maqsadi va vazifalari. Rivojlanish bosqichlari. O'rganish usullari. Ekologik monitoring fanining amaliy vazifasi, eng avvalo, O'zbekiston Ekologik holatini o'rganish, ulardan va biologik xilma-xillikni saqlash borasidagi umumbashariy, mintaqaviy va mahalliy muammolarni hal etishda o'z ifodasini topadi;
	Ko'nikmalar jihatidan:
TN5	Nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar orqali fan-texnika inqilobi tufayli sanoat va transportning gurrakib o'sishi, urbanizatsiyaning kuchayishi, qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishini kimyolashtirish - bu omillarning hammasi tabiiy resurslardan foydalanishni nihoyatda jadallashtirib yuborish va olingan ma'lumotlarni statistik tahlil qilishi;
TN6	Biogeografiya hamda atrof-muhit amaliyotida ekologiya qonuniyatlarini qo'llashni o'rgatish, ekologik farqlar, tirik organizmlar va ularning atrof-muhit bilan o'zaro munosabatlarining umumiy qonuniyatlarini biladilar;
TN7	Biogeografiya fanini o'qitishda ekologik ta'lim va tarbiyaga, ajdodlarimizni ekologik ta'lim va tarbiya xaqidagi o'gitlarini talabalar ongiga singdirish yordamida nazariy-amaliy bilimlarni uzviylik va uzluksizlikda amaliyotda qo'llay bilish;
TN8	Biogeografiya olingan bilimlarni ishlab chiqarishda, amaliyot jarayonida va boshqa sohalarida ishlata biladi;

Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	Biogeografiya faniga kirish
M2	Biogeografik tadqiqotlarning prinsipi va uslublari
M3	Umumiy ekologiya asosiy qismlari
M4	Biosfera
M5	Areal
Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulotlar (A)	
A1	O'simliklarni inson hayotidagi roli va yer yuzida tarqalish qonuniyatlari
A2	O'simliklarga iqlim omillarining ta'siri
A3	O'simliklarning ekologik guruhlari
A4	O'simliklarning hayotiy shakllari
A5	Cho'l mintaqasi o'simliklari va ularning yashash sharoitiga moslashish xususiyatlari
A6	Biogeografiyaning asosiy tarixiy taraqqiyot etaplari
A7	Biosferada organizmlarning moddalar aylanma xarakatidagi roli
A8	Areal tushunchasining tur, turkum va sistematik guruxlarning geografik xarakteristikasi ekanligi
A9	Jamoalarning balandlik mintaqalari va uning kenglik mintaqalariga nisbatan solishtirish
Mashg'ulotlar shakli: laboratoriya mashg'ulotlar (L)	
Laboratoriya mashg'ulotlar uchun mavzular rejalashtirilmagan	

Mustaqil ta'lim (MT)		
1.	Ekologiya fani rivojlantirish bosqichlari	8
2.	Vazifalari va tadqiqot usullari	8
3.	Biosfera evolyusiyasi, qatlamlari	8
4.	Ekologik tizim turlari	8
5.	Biologik mahsuldorligi	8
6.	Organizm va muhit orasidagi o'zaro ta'sirlashuvi	8
7.	Issiqxona samarasi	8
8.	Ozon qatlami, cho'llanish va sho'rlanish	8
9.	Ekologik toza qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirish	8
10.	Tabiiy resurslardan rasional foydalanish	8
11.	O'zbekiston Respublikasining BMT bilan hamkorligi	8
12.	O'zbekiston Respublikasining Tabiatni muhofaza qilish to'g'risidagi qonuni	8
13.	Atmosfera ekologik monitoringi	8
14.	O'zbekiston Respublikasining "Suv va suvdan foydalanish to'g'risida"gi qonuni	8

15.	O'zbekiston Respublikasining "Yer kodeksi"	8
16.	O'zbekiston Respublikasining "O'simlik dunyosini muhofaza qilish va undan foydalanish to'g'risida"gi qonun.	8
17.	O'zbekiston Respublikasining "Hayvonot dunyosini muhofaza qilish va undan foydalanish to'g'risida"gi qonun	8
18.	O'zbekiston Respublikasining qo'riqxonalari, milliy bog'lari	8
19.	Radioaktiv, kimyoviy va biologik xavfsizlik.	8
Jami:		152

Asosiy adabiyotlar	
1.	Sattorov Z.M. . Ekologiya. Darslik Toshkent, «Sano- standart» 2018.
2.	Yormatova D.Yo., X.S.Xushvaqtova. Ekologiya va tabiatni muhofaza qilish. Darslik «Fan va texnologiya» Toshkent, 2018.
3.	Қаюмов А.А., Якубов Ў.Ш., Рахимов А.К. Табиатдан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш. Тошкент, Ўқув –қўлланма. «Фан» 2011.
4.	Белюченко И.С., Мелник О.А. Сельскохозяйственная экология. Учебное пособие. Сиб. федерал. ун-т Краснодар. 2010 г. 297 с.
5.	Фардеева М.Б., Шафигуллина Н.Р. Экология растений и методы фитоиндикации (учебное пособие к теоретическому курсу и практическим занятиям) «Казанский федеральный университет» Казань.2018.
Qo'shimcha adabiyotlar	
1.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 52 bet.
2.	Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 36 bet.
3.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022 yil. – 416 bet.
4.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni.
5.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarori.
6.	To'xtayev A. Y. Ekologiya. T.: O'qituvchi. 1998., 2001.
7.	Tursunov X. Ekologiya va barqaror rivojlanish: o'qituvchilar uchun uslubiy qo'llanma. – Toshkent, 2009. – 120 b. 8.
8.	Қаюмов А.А., Якубов Ў.Ш., Рахимов А.К. Табиатдан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш. Тошкент, Ўқув –қўлланма. «Фан» 2011.
9.	Shernazarov Sh.Sh va boshqalar "Ekologiya va atrof muhit muhofazasi"fanidan amaliy va laboratoriya mashg'ulotlari uchun uslubiy qo'llanma. Samarqand 2021